

13. WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING

Deze paragraaf geeft inzicht in het management van (mogelijke) risico's voor de gemeente en de weerstandscapaciteit om deze risico's op te vangen. De risico's afgezet tegen de weerstandscapaciteit leidt tot een conclusie over het weerstandsvermogen.

13.1 Risico's

Veerdiensten

Identificeren en analyseren

Voor het instandhouden van de veerdiensten Aalst, Brakel en Nederhemert zijn wij mede afhankelijk van de provinciale subsidie vanuit het Verenfonds Gelderland. Voor het autoveer Brakel – Herwijnen betaalt het Verenfonds jaarlijks een bijdrage van 80% van het nadelig exploitatieresultaat. Voor de instandhouding van het autoveer Aalst – Veen levert het Verenfonds een bijdrage van 40% van het nadelig exploitatieresultaat. Tenslotte betaalt het Verenfonds ook een bijdrage van 80% van het exploitatietekort van het autoveer Nederhemert. Een risico is dat het Verenfonds geen bijdragen meer verleent. Een ander risico is het oplopen van het exploitatietekort in de afgelopen jaren, waardoor we de begroting wellicht structureel moeten aanpassen.

Risicocategorie: **Financieel**

Risico	Omschrijving	Kans	Impact	Risicoscore	Begroting	Saldo	Jaarfactor	Totaal
Veerdiensten	Stopzetten subsidie van het Verenfonds	10%	450.000	45.000		45.000	4	180.000
Veerdiensten	Exploitatieverlies structureel hoger dan begroot in ondernemingsplan	75%	60.000	45.000	30.000	15.000	4	60.000

Beoordelen

De kans dat het Verenfonds de subsidieverlening stop zet is minimaal, maar uiteindelijk niet ondenkbaar. Wanneer wij geen bijdragen meer in de exploitatietekorten ontvangen, is het instandhouden van de veren een zware financiële dobber. De impact is € 450.000.

Verder is de laatste jaren gebleken dat het exploitatietekort hoger was dan in het ondernemingsplan uit 2009 was opgenomen. In 2014 hield de veerexploitant een evaluatie. Momenteel spreken wij over het herijken van de financiële afspraken uit het ondernemingsplan. Monitoring en afstemming hiervan met de exploitant is voor ons een continu proces.

Tegenover het hogere exploitatietekort is de laatste jaren ook sprake van bijdragen van andere oevergemeenten, waardoor we het tekort gedeeltelijk kunnen opvangen.

Sturen en beheersen

Voor zover mogelijk sturen we op de exploitatietekorten van alle veerdiensten. Een belangrijkste stuurmiddel is het stimuleren van het gebruik.

Bodemverontreiniging

Identificeren en analyseren

In principe verhalen we de kosten van het saneren van bodemverontreinigingen op de vervuiler ('de vervuiler betaalt'). In de nieuwe Wet bodembescherming (Wbb) is het begrip vervuiler aangevuld met: 'de belanghebbende betaalt mee'. Er zijn situaties denkbaar waarbij de vervuiler niet is te achterhalen. Bovendien kunnen wij te maken krijgen met bodemverontreinigingen bij de uitvoering van eigen projecten. Het risico van de saneringskosten hangt niet alleen af van de mate en omvang van de bodemverontreiniging, maar ook van het beoogde gebruik van de locatie.

Risicocategorieën: **Financieel, Juridisch**

Risico	Omschrijving	Kans	Impact	Risicoscore	Begroting	Saldo	Jaarfactor	Totaal
Bodemverontreiniging	Kosten bodemverontreiniging	25%	75.000	18.750		18.750	1	18.750

Beoordelen

Het risico dat we lopen is klein (25%). De impact van dit risico is tussen de € 50.000 en € 200.000 per geval. Bij de volgende locaties is sprake van een bodemverontreiniging:

- Maarten van Rossumsingel 3 te Zaltbommel. Hier dient een bodemsanering plaats te vinden voorafgaand aan de nieuw geplande woningbouw. Alleen wanneer de verontreiniging buiten de plangrens aanwezig blijkt te zijn of wanneer het plan niet doorgaat, is er sprake van een financieel risico.
- Dr. A.F. Philipslaan te Zaltbommel. Het gaat hier om een tweetal kleine gevallen van ernstige bodemverontreiniging, die in opdracht van ons gesaneerd worden.

Sturen en beheersen

Door het uitvoeren van vroegtijdig onderzoek brengen we (uitvoerings)risico's in beeld en kunnen we tijdig maatregelen treffen. Een aandachtspunt hierbij is asbest. Saneringskosten nemen we mee in de raming van projectbudgetten.

Archeologisch onderzoek

Identificeren en analyseren

Het risico ontstaat als we archeologische sporen aantreffen in de gebieden waarvoor geen archeologisch onderzoek is vereist of terreinen die na archeologisch (voor)onderzoek zijn vrijgegeven. In die gevallen komen de mogelijke (opgravings-)kosten voor onze rekening.

Risicocategorieën: [Financieel](#), [Organisatorisch](#)

Risico	Omschrijving	Kans	Impact	Risicoscore	Begroting	Saldo	Jaarfactor	Totaal
Archeologisch onderzoek	Opgravingskosten	30%	200.000	60.000		60.000	1	60.000

Beoordelen

In het bestemmingsplan Buitengebied kozen we ervoor om de bouwvlakken voor de gebieden met archeologische waarden 3 en 4 vrij te geven. Hiermee vergroten we de kans dat het risico zich voordoet. Wij schatten dit risico op 30% en de impact op € 200.000. Dit levert een risicoscore op van € 60.000.

Sturen en beheersen

Wij namen de volgende beheersmaatregelen: verschillende inventarisaties van de gebieden, het laten uitvoeren van (voor)onderzoeken en het opstellen van richtlijnen bij het verlenen van vergunningen in de bestemmingsplannen.

Wachtgeld wethouders

Identificeren en analyseren

Bestuurders hebben na hun aftreden volgens de wet APPA recht op wachtgeld. Als gevolg van politieke verschuivingen binnen uw raad bestaat de mogelijkheid dat een wethouder niet terugkeert. De gemeente is verplicht om wachtgeld uit te keren. Recentelijk is de regeling versoberd.

Risicocategorieën: [Financieel](#), [Juridisch](#)

Risico	Omschrijving	Kans	Impact	Risicoscore	Begroting	Saldo	Jaarfactor	Totaal
Wachtgeld wethouder	Wethouders hebben na aftreden recht op 70% van de bezoldiging	90%	99.000	89.100	28.800	60.300	1	60.300

Beoordelen

De kans dat dit risico zich voordoet, is groter na bijvoorbeeld verkiezingen. De maximale wachtgeldverplichting van de niet meer in dienst zijnde wethouders bedraagt € 136.700 en de kans dat de situatie zich voordoet is zeer groot (90%). Dit maakt een risicoscore van € 99.000. Hier staat een voorziening tegenover van € 28.800.

Sturen en beheersen

Wij vangen het risico op met de voorziening.

Imago**Identificeren en analyseren**

Het handelen van onze gemeente wordt beoordeeld door onze burgers. Hierbij spelen ook de uitspraken en toezeggingen van het bestuur (college) een grote rol. Daarnaast beïnvloeden de media de publieke opinie door aandacht aan dossiers of besluiten te geven.

Risicocategorieën: [Imago](#), [Politiek/bestuurlijk](#), [Juridisch](#)

Beoordelen

De impact en de kans zijn moeilijk te vertalen in een risicoscore.

Sturen en beheersen

Dit risico kunnen wij verkleinen door het volgen van de opgestelde protocollen voor de dienstverlening en communicatie.

Juridische geschillen**Identificeren en analyseren**

Het besturen van een gemeentelijke organisatie betekent ook dat we continu keuzes maken. Keuzes maken kan ook negatieve gevolgen hebben voor bedrijven en burgers. De mogelijkheid bestaat dat hieruit juridische geschillen ontstaan.

Risicocategorieën: [Imago](#), [Politiek/bestuurlijk](#), [Juridisch](#), [Financieel](#)

Beoordelen

De impact en de kans is moeilijk te vertalen in een risicoscore.

Sturen en beheersen

Dit risico kunnen we verkleinen door, voordat we een keuze maken, de gevolgen in beeld te brengen en hiervoor een procedure op te stellen.

Ketenaansprakelijkheid**Identificeren en analyseren**

Het risico van ketenaansprakelijkheid is de naheffing van de Belastingdienst voor loonbelasting en premies volksverzekeringen en werknemersverzekeringen.

Risicocategorieën: [Financieel](#), [Juridisch](#)

Risico	Omschrijving	Kans	Impact	Risicoscore	Begroting	Saldo	Jaarfactor	Totaal
Ketenaansprakelijkheid	Naheffingen belastingdienst	10%	400.000	40.000		40.000	1	40.000

Beoordelen

De kans van dit risico is zeer klein (10%) en de impact wordt geschat op € 400.000 (± € 1.600.000 loonkosten inhuur, 25% hiervan zijn de premies).

Sturen en beheersen

Onafhankelijk van de verplichtingen van de formele werkgever, stellen wij aan de hand van geldige identiteitsbewijzen, de identiteit vast van de medewerkers en voegen kopieën daarvan bij het (opdracht) dossier. Wij controleren of de formele werkgever geregistreerd is in het Register Normering Arbeid en voldoen aan NEN 4400-1 of NEN 4400-2. Om het risico van aansprakelijkheid te beperken, kan de onderaannemer een geblokkeerde rekening (g-rekening) openen. De aannemer stort op deze g-rekening bedragen die overeenkomen met de loonheffingen die de onderaannemer in verband met het werk moet afdragen. De aannemer kan dat deel van het factuurbedrag ook rechtstreeks storten op een speciaal rekeningnummer bij de Belastingdienst.

Afwikeling brand Unieweg in Zaltbommel**Identificeren en analyseren**

Als gevolg van de brand aan de Unieweg 4 in Zaltbommel moesten wij kosten maken voor het treffen van noodzakelijke maatregelen vanwege (samengevat) de bevordering van brandbestrijding en het voorkomen van milieuhinder als gevolg van deze brand. Om de vordering veilig te stellen legden wij beslag op vermogens van de betrokken bv's en de betrokken persoon. Daarnaast startten wij een procedure tot verhaal van de kosten. Inmiddels is het faillissement van de aan de Unieweg 4 gevestigde bedrijven uitgesproken en zijn de gelegde beslagen van de gefailleerde ondernemingen van rechtswege komen te vervallen. Hierdoor zijn de verhaalsmogelijkheden afgenomen.

Risicocategorieën: [Imago](#), [Politiek/bestuurlijk](#), [Juridisch](#), [Financieel](#)

Risico	Omschrijving	Kans	Impact	Risicoscore	Begroting	Saldo	Jaarfactor	Totaal
Verhaalbaarheid kosten bestuursdwang	Door het faillissement van de aan de Unieweg 4 in Zaltbommel gevestigde bedrijven zijn de verhaalsmogelijkheden aanzienlijk afgenomen.	75%	340.000	255.000		255.000	1	255.000

Beoordelen

Door het faillissement zijn de verhaalsmogelijkheden afgenomen. We onderzoeken de mogelijkheid om de kosten gedeeltelijk te laten dragen door andere overheidsinstanties.

Sturen en beheersen

In maart 2017 is er een gerechtelijke uitspraak geweest. Het resultaat hiervan is dat we € 340.000 kunnen innen. Of we daadwerkelijk tot innen kunnen overgaan is afhankelijk van de middelen die resteren na het faillissement.

Onderhoud openbare basisschool Aalst en Brakel**Identificeren en analyseren**

Afhankelijk van de uitkomsten over de onderwijshuisvesting in de kern Brakel kunnen we de kosten berekenen voor de noodzakelijke uitgave. Wij zullen mogelijk vervangende huisvesting of renovatie opnemen in het integraal huisvestingsplan, waarvoor aparte besluitvorming volgt.

Risicocategorieën: [Financieel](#)

Risico	Omschrijving	Kans	Impact	Risicoscore	Begroting	Saldo	Jaarfactor	Totaal
Voortijdige vervanging dakbedekking obs Brakel	Bij noodzakelijk vervanging van de kunstofdakbedekking van de openbare basisschool in Brakel een maximale bijdrage van 1/3 deel van de totale kosten (ca € 12.000) toe te kennen aan het schoolbestuur voor de goedkoopst adequate oplossing.	30%	12.000	3.600		3.600	1	3.600

Beoordelen

De kans dat het dak tussentijds vervangen moet worden is klein (geschat op 30%). We gaan ervan uit dat goedkopere maatregelen afdoende kunnen zijn. Hiervoor is het schoolbestuur zelf verantwoordelijk. Mocht vervanging toch nodig zijn, dan bedragen de kosten voor de goedkoopst adequate oplossing € 35.000. De bijdrage van de gemeente is dan 1/3 deel hiervan ca. € 12.000.

Sturen en beheersen

We moeten de ontwikkelingen afwachten.

Juridisch geschil woonark**Identificeren en analyseren**

Als uitvloeisel van een juridisch geschil hebben wij een woonboot laten verplaatsen. Er loopt op dit moment ook een juridische procedure voor kostenverhaal.

Risicocategorieën: Imago, Politiek/bestuurlijk, Juridisch, Financieel Politiek, Bestuurlijk en Financieel

Risico	Omschrijving	Kans	Impact	Risicoscore	Begroting	Saldo	Jaarfactor	Totaal
Niet kunnen innen van dwangsom en kostenverhaal	Er zijn twee vorderingen opgelegd aan de eigenaar; deze eigenaar betwist de vordering.	75%	102.000	76.500		76.500	1	76.500

Beoordelen

Aan de eigenaar zijn een dwangsom en een vordering voor kostenverhaal opgelegd. Mochten we deze bedragen niet kunnen innen, dan is er een maximaal financieel risico van € 102.000.

Sturen en beheersen

We wachten op een uitspraak van de Hoge Raad.

Sociaal domein**Identificeren en analyseren**

Het doel van de reserve Sociaal domein is in een raadsbesluit van januari 2017 vastgesteld. Het doel van deze reserve is: “tegenvallers binnen het sociaal domein op te vangen, en daarnaast diverse projecten, waaronder innovatie en preventieve projecten, die bijdragen aan een betere zorgverlening te bekostigen. Voordelen binnen het sociaal domein worden toe gevoegd aan deze reserve.” Deze reserve is dus niet enkel om financiële risico's binnen het sociaal domein op te vangen, maar ook om te innoveren en projecten te starten die deze risico's kunnen verminderen.

Beoordelen

Welke risico's we op dit moment binnen het sociaal domein hebben, is wel duidelijk. De (financiële) impact daarentegen is veel moeilijker in te schatten.

We herkennen op dit moment de volgende risico's:

- De herindicaties huishoudelijke hulp leiden tot hogere kosten huishoudelijke hulp. De verwachting is dat dit een structureel nadeel van € 200.000 tot gevolg heeft.
- De reserve Sociaal domein wordt nu ook ingezet voor Werkzaam en minimabeleid. De financiële effecten daarvan zijn ook nog onduidelijk, omdat dit nieuwe organisaties zijn, waarvan moet blijken of de verwachtingen uitkomen.
- We hebben besloten om ook de bovenregionale zorg zelf in te kopen, samen met de gemeente Maasdriel. Hoe deze inkoop financieel uitpakt, is nog onduidelijk. Dat moet komende jaren blijken.
- Alle zorg is noodzakelijke en onvermijdbare zorg. Met andere woorden: mensen moet zorg geboden worden en ondanks een mogelijke tekort aan middelen, dien je het toch toe te kennen. Alle zorg zijn openeind-regelingen. Om te schatten welke zorg je in een jaar verwacht te leveren, heb je ervaringscijfers nodig. Twee jaar ervaring, waarvan 1 overgangsjaar, is te weinig om daar realistische voorspellingen op te baseren.

- We verwachten is dat we met name op jeugdzorg op de lange termijn tekort komen. De financiële dekking hebben we dan hard nodig. Hoeveel dekking is nu onmogelijk te zeggen, omdat we nog maar twee jaar ervaring hebben, waarvan 1 jaar een overgangsjaar was. Minimaal 4 a 5 jaar ervaring zijn nodig om de eerste enigszins realistische lange termijn voorspelling te maken.
- Ook voor voorspellingen over behoefte en vraag naar zorg geldt dat we te weinig ervaringscijfers hebben om dat realistisch te doen. We zijn deze ervaring nu aan het verwerven.
- DBC's worden per 2018 afgeschaft. Dit betekent dat we voor alle zorg uurtje-factuurtje gaan afrekenen. Dit kan een voordeel opleveren, maar ook een nadeel, omdat we niet weten hoeveel uur de zorgaanbieders met DBC's nu daadwerkelijk inzetten.
- Ons beleid heeft als speerpunt om de vooral dichtbij de mensen, lokaal zorg te verlenen. Hierbij zien we nu al een verschuiving van 2e lijns, dure zorg naar de 1e lijns en goedkopere zorg dichterbij de mensen. Dit gaat een verschuiving van middelen tot gevolg hebben. De verwachting is dat dit een financieel voordeel tot gevolg heeft. Hoe hoog dit voordeel zal zijn, is nog onduidelijk. Ook hiervoor zijn meer ervaringscijfers nodig.

Sturen en beheersen

De conclusie is dat we de risico's wel in beeld hebben, maar het nog te vroeg is om de financiële gevolgen van deze risico's realistisch in te schatten. We verwachten nog tot 2020 nodig te hebben om voldoende ervaringscijfers te verzamelen en een realistische financiële prognose voor de lange termijn te maken. Vervolgens kunnen we de risico's sociaal domein dan beter kwantificeren. Als we terug kijken naar de afgelopen jaren verwachten we de risico's voldoende te kunnen afdekken met een reserve van maximaal 1,2 miljoen euro. Dit is ongeveer 10% van het bedrag wat we voor het sociaal domein ontvangen uit het gemeentefonds. We verwachten hiermee de risico's te kunnen afdekken en zelfs innovatieve projecten incidenteel te bekostigen.

Algemene dekkingsmiddelen

Identificeren en analyseren

Een belangrijk deel van de gemeentelijke inkomsten komt via de algemene uitkering en specifieke uitkeringen van het Rijk. Het gehanteerde principe hierbij is "samen de trap op, samen de trap af". Dit betekent dat het gemeentelijk beleid erg gevoelig is voor rijksmaatregelen die deze geldstromen beïnvloeden. Op aanstaande wijzigingen van deze uitgaven en uitkeringen spelen wij zoveel mogelijk in onze budgetcyclus in. De huidige economische situatie vertaalt zich op dit moment door in de rijksbegroting, maar ook in de gemeentebegroting. Hier is het belangrijkste risico gelegen in de algemene uitkering van het gemeentefonds, in het bijzonder het reëel accres.

Risicocategorieën: [Financieel](#), [Politiek/maatschappelijk](#), [Economisch/markt](#)

Risico	Omschrijving	Kans	Impact	Risicoscore	Begroting	Saldo	Jaarfactor	Totaal
Rijksbeleid	Verminderen alg. uitkering	25%	632.800	158.200	4	632.800	660.200	-

Beoordelen

Het risico heeft een impact van € 632.800. De kans dat er fluctuaties optreden is klein (25%). Als het risico zich voordoet, heeft dit gevolgen voor de vier jaren om te wennen aan het lagere niveau. De impact is gebaseerd op 2,5% van het algemeen deel van de algemene uitkering. Omdat de reserve groter is, is dit risico niet aanwezig.

Sturen en beheersen

- We creëren stabiliteit door uit te gaan van de meicirculaire. Om hier een ideaal beeld in te krijgen kan men deze in mei vaststellen. We kiezen voor mei omdat dit de laatste circulaire is voordat de begroting ingediend moet worden. Hierdoor creëren we stabiliteit, omdat we niet steeds de begroting hoeven aan te passen.
- We spelen zoveel mogelijk in op aanstaande wijzigingen van deze uitgaven en uitkeringen in de documenten van de budgetcyclus.

Om dit te realiseren dient er een buffer te zijn, waarmee we eventuele (grote) wijzigingen kunnen opvangen (het weerstandsvermogen).

Leningen en garantstellingen

Identificeren en analyseren

Het risico van leningen en garanties is dat de debiteur de betalingen niet verricht aan ons of aan de geldverstrekker waarvoor wij garant staan.

Risicocategorieën: Imago, Politiek/bestuurlijk, Juridisch, Financieel

Leningen

Risico	Omschrijving	Kans	Impact	Risicoscore	Jaarfactor	Totaal
Lening Christelijke bibliotheek (Zuilichem)	De lening wordt niet terugbetaald door de Christelijke Bibliotheek	25%	11.028	2.757	1	2.757
Lening VV Kerkwijk	VV Kerkwijk gaat failliet en wij ontvangen niet het gehele verleende bedrag terug	25%	40.000	10.000	1	10.000
Lening GVV'63	GVV'63 gaat failliet en wij ontvangen niet het gehele verleende bedrag terug.	25%	5.000	1.250	1	1.250
Lening Roda Boys	Roda Boys gaat failliet en wij ontvangen niet het gehele verleende bedrag terug.	25%	36.667	9.167	1	9.167
Lening LTS Salt Boemel (lang)	LTS Salt Boemel kan lening niet aan ons terugbetalen	25%	100.000	25.000	1	25.000

Garantstellingen

Een garantstelling kost niet direct geld. Wij geven met een garantstelling aan dat wij de restantschuld van de lening op ons nemen bij een eventueel faillissement van een partij.

Risico	Omschrijving	Kans	Impact	Risicoscore	Jaarfactor	Totaal
Garantstelling Nivo Sparta	Nivo Sparta gaat failliet en wij moeten het restant van deze hypotheek op ons nemen.	10%	1.090.000	109.000	1	109.000
Garantstelling LTS Saltboemel	LTS Saltboemel gaat failliet en wij moeten het restant van deze lening op ons nemen	10%	225.000	22.500	1	22.500

Beoordelen

De impact en de kans is mogelijk te verklaren in een risicoscore.

Sturen en beheersen

Dit risico verkleinen wij door het stellen van zekerheden en het jaarlijks toetsen van de ratio's.

13.2 Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit van een gemeente bestaat uit de volgende elementen:

- De in de begroting opgenomen stelposten voor nog nader in te vullen nieuwe beleidsvoornemens;
- De in de begroting opgenomen ruimte in de stelpost voor onvoorziene uitgaven;
- Het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve;
- De vrije ruimte in de belastingcapaciteit;
- De stille reserves, zijnde die activa waarvan de boekwaarde lager is dan de werkelijke waarde en die direct verkoopbaar zijn.

Het weerstandsvermogen is van belang, want een sluitende begroting impliceert weliswaar dat er evenwicht is tussen de uitgaven en inkomsten, maar zegt niets over de ruimte voor het opvangen van tegenvallers. Wij vinden een buffer daarom wenselijk. Het gaat om echt onvoorziene zaken die de grenzen van de stelpost voor onvoorziene uitgaven op de begroting fors overschrijden. Het weerstandsvermogen is ook mede van belang bij het bepalen van onze 'financiële gezondheid'. Er zijn geen uniforme antwoorden te geven op de vraag hoe groot het weerstandsvermogen van een gemeente zou moeten zijn. Dit is sterk afhankelijk van de eigenheid van de gemeente en haar risicoprofiel. Hoe ziet de sociale structuur eruit, hoever reiken de groeipotenties, wordt er in de bedrijfsvoering voorzichtig geopereerd of worden er wat meer risico's geaccepteerd, lopen er gerechtelijke procedures waarvan de uitkomst niet zeker is en die grote consequenties kunnen hebben? In het navolgende belichten we een aantal zaken die van belang zijn voor de bepaling van de weerstandscapaciteit.

Onvoorzien

In de exploitatiesfeer is structureel een post 'onvoorzien' opgenomen van € 69.600.

Onbenutte belastingcapaciteit

Wij hanteren voor het gemeentelijk tarievenbeleid als uitgangspunt dat de tarieven kostendekkend zijn; al geruime tijd zijn de tarieven voor rioolrechten kostendekkend. Overdekking wordt niet toegestaan waardoor er voor deze belasting geen onbenutte belastingcapaciteit is. Een eventueel overschot gaat naar de voorziening rioolrecht.

Bij het sluiten van het bestuurlijk akkoord is ook de maximalisering van de tarieven afgeschaft. Voor het bepalen van de onbenutte belastingcapaciteit gaan we dan ook uit van de artikel-12 norm. Voor 2018 bedraagt het tarief 0,1952%. Dit betekent een onbenutte belastingcapaciteit van € 1.435.000.

Stille reserves

Het gaat hierbij om activa met economisch nut waarvan de boekwaarde lager is dan de werkelijke waarde. Stille reserves kunnen als weerstandscapaciteit worden meegerekend als activa binnen één jaar in kasgeld omgezet kunnen worden. De werkelijke waarde van ons aandelenbezit is vele malen hoger dan de nominale waarde zoals deze op de balans is opgenomen. Het betreft de aandelen BNG en Vitens. Deze aandelen zijn echter niet vrij verhandelbaar. Het is dus niet mogelijk om deze waarde daadwerkelijk te verzilveren. Wij tellen de berekende waarde dan ook niet mee voor de bepaling van de weerstandscapaciteit. Bovendien leidt het verkopen van de aandelen tot het wegvallen van het jaarlijks dividend. In de activa bedragen de stille reserves € 1.173.000.

13.3 Kengetallen

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bepaalt dat gemeenten voortaan een basisset van vijf financiële kengetallen moeten opnemen in de begroting en jaarrekening. Deze kengetallen hebben als doel om uw raad op een gemakkelijke wijze meer inzicht te geven in de financiële positie van onze gemeente. Het gaat om de volgende kengetallen:

- Netto schuldquote;
- Solvabiliteitsratio;
- Grondexploitatie;
- Structurele exploitatieruimte;
- Belastingcapaciteit.

13.3.1 Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van onze schuldenlast ten opzichte van onze eigen middelen. Het geeft op deze manier een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken.

Omdat er bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal worden terugbetaald, maken wij bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid tussen het kengetal inclusief en exclusief de doorgeleende gelden. Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en ook wat dat betekent voor de schuldenlast.

Netto schuldquote	Categorie A ←90%	Categorie B 90-130%	Categorie C →130%
Gemiddelde Gelderland	65,00%		
Zaltbommel	86,36%		

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	Categorie A ←90%	Categorie B 90-130%	Categorie C →130%
Gemiddelde Gelderland	53,00%		
Zaltbommel	83,81%		

Zowel de netto schuldquote als de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen valt binnen de laagste risicocategorie A. Uit de meerjarige nettoschuldquota blijkt dat door grondverkoop het vreemd vermogen van onze gemeente in de komende jaren afneemt. Dit heeft meerjarig een positief effect op de nettoschuldquota.

13.3.2 Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin wij in staat zijn om aan onze financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio verstaan wij het eigen vermogen als percentage van het totale balans-totaal. Ons eigen vermogen bestaat volgens artikel 42 van het BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserve) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.

Solvabiliteitsratio	Categorie A →50%	Categorie B 20-50%	Categorie C ←20%
Gemiddelde Gelderland		33,00%	
Zaltbommel		22,86%	

De solvabiliteitsratio van onze gemeente is lager dan het gemiddelde van Gelderland. Uit de meerjarige solvabiliteitsratio blijkt dat door grondverkoop het vreemd vermogen van onze gemeente in de komende jaren afneemt. Dit heeft meerjarig een positief effect op de solvabiliteitsratio.

13.3.3 Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Voor de berekening van dit kengetal delen we de bouwgrond in exploitatie door de totale baten uit de Programmabegroting en uitdrukken we dit uit in een percentage.

Grondexploitatie	Categorie A ←20%	Categorie B 20-35%	Categorie C →35%
Gemiddelde Gelderland	18,00%		
Zaltbommel		30,52%	

Het kengetal grondexploitatie is hoger dan het Gelderse gemiddelde en valt binnen de risicocategorie B. De boekwaarde van de grondexploitatie is relatief hoog ten opzichte van het begrotingstotaal. Het is de verwachting dat de boekwaardes de komende jaren fors gaan afnemen vanwege grondverkopen. Dit heeft een positief effect op dit kengetal.

13.3.4 Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte wij hebben om de eigen lasten te kunnen dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting maken wij onderscheid tussen structurele en incidentele lasten.

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves te delen door de totale baten en uit te drukken in een percentage.

Structurele exploitatieruimte	Categorie A →0%	Categorie B 0%	Categorie C 0%
Gemiddelde Gelderland	0,60%		
Zaltbommel	0,66%		

De structurele exploitatieruimte is hoger dan het Gelderse gemiddelde en valt binnen de laagste risicocategorie A.

13.3.5 Belastingcapaciteit

De definitie van het kengetal belastingcapaciteit is:

Woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t (het begrotingsjaar) ten opzichte van het landelijk gemiddelde in jaar t-1 (het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar) uitgedrukt in een percentage

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Onder de woonlasten verstaan wij de OZB, de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde waarde in onze gemeente.

Grondexploitatie	Categorie A ←95%	Categorie B 95-105%	Categorie C →105%
Gemiddelde Gelderland		99,00%	
Zaltbommel			107,47%

De belastingcapaciteit is hoger dan het Gelderse gemiddelde. De gemiddelde woonlasten in onze gemeente zijn meer dan het gemiddelde van Gelderland.

13.4 Conclusies

De risico's die onze gemeente loopt, zijn naar onze mening te overzien en voor een deel redelijk te kwantificeren. Van vitaal belang hierbij is de vraag hoe wij met eventuele risico's omgaan.

In het algemeen geldt het zorgvuldig toepassen van de bedrijfsvoeringsprocessen en interne controlemaatregelen in het bijzonder, maar zeker ook een goed ingebedde en na te leven planning- en controlcyclus. Deze bieden voldoende waarborgen voor tijdige zichtbaarheid en beheersbaarheid van eventuele calamiteiten. Met name de tussentijds uit te brengen rapportages, zowel op managementniveau als door ons college aan uw raad, moeten hier op ingaan.

Daar waar risico's in kaart zijn te brengen, moeten er voorzieningen komen om die risico's op te vangen. Als dit niet kan, hetzij omdat de consequenties niet of niet helemaal bekend zijn, hetzij omdat het moment waarop de gebeurtenis zich kan aandienen niet bekend is, kunnen we terugvallen op de weerstandscapaciteit van onze gemeente.

Risico	Omschrijving	2017	2018	2019	2020	2021
Veerdiensten	Stopzetten provinciale bijdrage			45.000	45.000	45.000
Veerdiensten	Exploitatieverlies structureel hoger dan begroot in ondernemingsplan			15.000	15.000	15.000
Bodemverontreiniging	Kosten bodemverontreiniging	18.750				
Archeologisch onderzoek	Opgravingskosten	60.000				
Wachtgeld wethouders	Voorziening niet toereikend		6.900	35.600	17.800	
Imago						
Juridische geschillen						
Ketenaansprakelijkheid	Naheffingen Belastingdienst	40.000				
Afwikkeling brand Unieweg	Niet verhalen kosten	255.000				
Onderhoud openbare basisschool Aalst en Brakel		3.600				
Juridisch geschil woonark	Niet verhalen dwangsom/ kosten-verhaal	76.500				
Rijksbeleid	Verminderen algemene uitkering en specifieke uitkeringen					
Leningen en garanties	Het niet terugbetalen van leningen aan de gemeente of leningen waarvoor we garant staan		179.700			
Winstgevende grond-exploitaties	Verminderen positief resultaat					
Verlieslatende grond-exploitaties	Vermeerderen tekort	367.000				
Totaal risico's		820.850	186.600	95.600	77.800	60.000
Risico's gecumuleerd		820.850	1.007.450	1.103.050	1.180.850	1.240.850
Geprognosticeerde stand van de algemene reserve per 31-12		4.358.000	3.115.000	2.777.000	2.852.000	3.436.000
Geprognosticeerde stand van de reserve sociaal domein per 31-12		1.611.000	1.611.000	1.211.000	1.211.000	1.211.000
Geprognosticeerde stand van de algemene reserve GREX per 31-12		2.365.000	2.180.000	1.440.000	440.000	440.000
Totaal weerstandscapaciteit		8.334.000	6.906.000	5.428.000	4.503.000	5.087.000
Restant weerstandscapaciteit		7.513.150	5.898.550	4.324.950	3.322.150	3.846.150

Het weerstandsvermogen wordt als volgt berekend:

Beschikbare weerstandscapaciteit / benodigde weerstandscapaciteit (=risico's + norm van 2%).

Voor onze gemeente betekent dit € 5898550/ (€ 1.007.450 + 452.661 + € 231.770) = 3,49%.

Op basis van de nota risicomanagement en weerstandsvermogen betekent deze score: uitstekend.